

# Missie

---

*Zoals aangekondigd in het vorige jaarverslag werd 2008 een mijlpaal in de geschiedenis van Oikoten. De fusie met Bas! leidde tot de nieuwe vzw Alba. Ook al is dit het laatste jaarverslag van de vzw Oikoten, toch willen we u al laten kennismaken met de missie van Alba, zoals ze opgenomen werd in de nieuwe statuten.*

Alba streeft naar een solidaire samenleving waarin uitsluiting voorkomen wordt. We willen mensen kansen geven en zo groei, verrijking en verbondenheid mogelijk maken.

Alba werkt naar aanleiding van situaties waar jongeren of jongvolwassenen in een vertrouwensbreuk of conflict zijn terechtgekomen, met zichzelf, met hun omgeving of met de maatschappelijke norm. We hebben hierbij aandacht voor alle betrokkenen (jongeren, ouders, slachtoffers, steunfiguren...).

Alba werkt in en tussen maatschappelijke kaders, zoals justitie, hulpverlening en onderwijs.

Vanuit het geloof in hun eigen kracht stimuleren we mensen in het bewaren, herstellen en opbouwen van positieve banden en in het opnemen van hun verantwoordelijkheid. We scheppen hiervoor een veilige ruimte. Deze ruimte is noch grenzeloos, noch vrijblijvend en kan confronterend werken. Het proces en het resultaat zijn beide belangrijk.

Alba streeft naar een aanbod op maat en maximale inspraak en betrokkenheid.

Vanuit een pluralistische levens- en maatschappijvisie hebben we respect voor de eigenheid, de mening en het verhaal van elke betrokkene.

Door kritische reflectie op onze eigen werking heeft Alba aandacht voor methodiekverfijning en vernieuwing.

# Werking

---

De oprichters van Oikoten waren geraakt door de situatie van deze jongeren waarvoor "klassieke" instellingen blijkbaar geen uitkomst (meer) boden. Uitgebreid instellingsverleden, onaangepast gedrag, beginnende criminaliteit, een lage scholingsgraad... blijken stuk voor stuk wegwijzers in de richting van een verdere loopbaan van mislukkingen.

In 1982 organiseert Oikoten voor twee minderjarigen en een begeleider een eerste voettocht vanuit Vézelay naar het Spaanse Santiago de Compostela. De initiatiefnemers waren hiertoe geïnspireerd door een kennismaking met de "karavanen van de laatste kans" van de Amerikaanse organisatie "Vision Quest".

Voor deze twee jongeren betekent deze eerste Oikoten-tocht een ultieme kans. De Mechelse Jeugdrechter Jan Peeters was bereid om - als ze de tocht tot een goed einde brachten - deze twee jongeren vrij te stellen en de kans te geven hun toekomst in handen te nemen.

De onderneming wordt een succes. Tegen de verwachting van velen in, bereiken de stappers na een voettocht van ongeveer 2500 kilometer hun einddoel, en beide jongeren weten zich achteraf een plaats te verwerven in de samenleving.

Dit eerste succes vormt de basis voor de oprichting van Oikoten. De Griekse naam van de vereniging heeft een dubbele betekenis: "uit zijn huis, uit zijn vaderland" en "op eigen kracht, met eigen middelen". De naam verwijst rechtstreeks naar de voettochten die tot op vandaag overigens de ruggengraat van de werking zijn.

In 1987 gaat Oikoten met het Vlaamse Gemeenschapsministerie voor Gezin en Welzijnzorg een conventie aan. Tegenover een aanzienlijke uitbreiding aan personeel en werkingstoelagen komt een uitgebreid takenpakket te staan. Het is de bedoeling dat Oikoten de idee achter de tochten gestalte zou geven in allerlei nieuwe projecten.

Door de conventie krijgen oude ideeën realiseringkansen. Zo wordt sinds 1987 de tochtenformule, mits een reeks aanpassingen, ook voor meisjes toegankelijk gemaakt. Verder komt in 1987 een herstelbemiddelingsproject tot stand waarbij, in nauwe samenspraak met Jeugdrechters en Parquetmagistraten, bemiddeld wordt tussen minderjarige "daders" en hun slachtoffers, wat een verder ingrijpen positief kan beïnvloeden. Ondertussen heeft het aanbod dat Oikoten ontwikkelde rond "herstelbemiddeling" een vaste plaats verworven in Vlaanderen, zowel voor minder- als voor meerderjarigen.

De tocht naar Santiago blijft in de loop der jaren de favoriete bestemming voor Oikotentochten, maar toch worden ook andere tochtformules uitgeprobeerd: staptochten door Noord-Afrika, Oost-Europa en Griekenland; fietstochten naar de Noordkaap en Egypte; zeiltochten op de zee...

Na een reeks mislukkingen, hakt Oikoten in 1992 definitief de knoop door om voor meisjes enkel nog individuele tochten te organiseren. De duotochten worden voorbehouden voor jongens. De laatste jaren stelt Oikoten echter vast dat het ook voor jongens steeds moeilijker wordt om de duoformule te handhaven. Op dit moment wordt dan ook - binnen de financiële en organisatorische mogelijkheden - af en toe een individuele voettocht voor jongens georganiseerd.

De individualisering van de projecten leidt ook tot een nieuwe formule: het werkproject. Na wat experimenten in Frankrijk, Schotland, Portugal en Indië, kiest Oikoten in 1994 voor een vaste stek in de Franse Pyreneeën. Twee vaste medewerkers rekruteren en begeleiden ter plaatse gastgezinnen in de ruime omgeving, die bereid zijn om gedurende vier maanden een jongere op te vangen en werk te verschaffen.

In 1997 richt Oikoten een boerderij in het Waals-Brabantse Biez-Sart in als kampplaats voor groepen uit de Bijzondere Jeugdbijstand en de Jeugdpsychiatrie. In samenwerking met enkele Jeugdpsychiatrische centra wordt tegelijk gestart met een initiatief rond ervaringsleren, Omweg. Dit concrete project wordt van meet af aan gekoppeld aan een georganiseerd overleg met de sector jeugdpsychiatrie rond vormen van samenwerking. Mede onder impuls van dit overleg start Oikoten in 2004 in het BIJPASS-project, een samenwerkingsinitiatief tussen de Bijzondere Jeugdzorg en de Jeugdpsychiatrie in Antwerpen. Dit project loopt in 2007 af en wordt daarna voortgezet door de OSBJ in het project STENT.

In 1999 start Oikoten met de organisatie van crisisonthemingen: korte tochten van één week, als een vorm van time-out voor jongeren uit de voorzieningen BJB, de MPI's en de Jeugdpsychiatrie (uit de provincie Vlaams-Brabant) die in een ernstig conflict terechtkomen met hun begeleiding. Vandaag wordt deze vorm van time-out door andere organisaties ook aangeboden in de andere provincies en maakt het een integraal deel uit van het globale time-outaanbod in Vlaanderen.

In 2005 start Oikoten met een experiment - gesteund door de provincie Vlaams-Brabant - om vrijwilligers in te schakelen in de herstellbemiddeling. Hiermee wil Oikoten de samenleving nauwer betrekken bij de bemiddelingsgedachte en -praktijk en zo het maatschappelijk draagvlak vergroten. Dit project is uniek voor Vlaanderen.

In 2006 start Oikoten met een aanbod "Hergo op school" in het kader van de korte schooltime-outs die door Cidar aangeboden worden.

Nog in 2006 wordt beslist om het aanbod crisisontheming samen te voegen met de uitwisselings-time-outs en de alternatieve time-outs van het samenwerkingsverband TOOL. Oikoten wordt werkgever van de nieuwe time-outdienst.

In 2007 leidt de nieuwe Jeugdwet ertoe dat Oikoten werkgever wordt van alle herstellbemiddelaars voor minderjarigen in het gerechtelijk arrondissement Leuven en dat het team wordt uitgebreid van 3 naar 7 medewerkers. Naast de herstellbemiddeling kan nu ook het aanbod herstellgericht groepsoverleg volwaardig uitgebouwd worden.

Dankzij de nieuwe Jeugdwet start Oikoten in 2007 ook met de organisatie van ouderstages, in samenwerking met de vzw Bas!. De ouderstage wil ouders ondersteunen die zich - zoals omschreven in de wet - "duidelijk onverschillig opstellen voor het delinquent gedrag van hun kind". De nieuwe dienst krijgt de naam "Boog".

In 2008 beslissen Oikoten en Bas! om te fusioneren. Hiermee geven we een antwoord op de vraag van de overheid om een geïntegreerd aanbod te organiseren rond de herstellgerichte en constructieve afhandelingen (HCA). Tegelijk versterkt deze fusie ook onze organisatie, zowel intern, als tegenover de overheid en de sector. Vanaf 1 januari 2009 bundelt de nieuwe vzw herstellbemiddeling, gemeenschapsdiensten, leerprojecten en ouderstages voor de gerechtelijke arrondissementen Brussel en Leuven, naast de onthemende projecten van Oikoten, het time-outinitiatief Tool, de werking in Biez en het nieuwe vrijetijdsproject Actief in Brussel.

## Alba (no) ha de oro en la boca

---

Het is hinkelen op twee benen. Enerzijds blik dit jaarverslag terug op het leven bij Oikoten, anderzijds wonen we al enkele maanden in de wereld van Alba. Boekhouders, subsidiërende overheden, kamers van koophandel en verzekeringsmaatschappijen vragen om een duidelijk omslagpunt. Dat werd 1 januari 2009, 0u00, de officiële geboortedatum van Alba vzw. Maar gelukkig zitten mensen anders in elkaar. Alba leeft al heel wat langer en Oikoten is nog lang niet dood. Al was het maar omdat Oikoten de "nieuwe" naam wordt voor ons team ontheming.

2008 was een jaar waarin veel mensen veel tijd hebben gestoken in het tot een goed einde brengen van de fusie tussen Bas! en Oikoten. Het werd een behoedzaam proces, met overleg, werkgroepen, terugkoppeling, discussie, beslissingsmomenten, verruiming, verdieping, wandelganggesprekken... Kortom, al wat er nodig is om tot een goede en gedragen beslissing te komen. En ondertussen zijn we er ook wel achter dat het echte werk nog moet beginnen. We botsen op de valkuilen van een grotere organisatie: meer regeltjes, moeizamere beslissingen, minder betrokkenheid... en proberen er handig omheen te slommen. Dat doen we vooral door veel autonomie te geven aan de deelwerkingen. Ze bepalen grotendeels zelf hun koers, kunnen eigen keuzes maken en projecten opzetten, hebben een serieuze vinger in de pap op het vlak van personeelsbeleid. Alba moet er vooral voor zorgen dat deze autonome deelwerkingen goed ondersteund worden.

Het verwondert dan ook niet dat de wereld van Alba er vooral voor het administratieve team anders uitziet. De administratieve duizendpoot is omgeschoold tot boekhouder, personeelsverantwoordelijke of IT-er. Dat was ook nodig om aan de steeds hogere verwachtingen te kunnen voldoen. Wie zou er 20 jaar geleden in onze sector gesproken hebben over competentie management en vormingsbudgetten? Vandaag wil elke medewerker zich - terecht - kunnen bijscholen, stellen organisaties de meest ingewikkelde reglementen op om de schaarse vormingsmiddelen eerlijk te verdelen en is er iemand verantwoordelijk voor het invoeren, opvolgen en controleren van deze reglementen. En zou een organisatie in de jaren '80 een vervangingsplan gehad hebben voor haar typ- en stencilmachines? Allicht niet, want die dingen gingen 100 jaar mee, meestal zonder al te veel kosten onderweg. Vandaag moet een computer of een kopieermachine om de vijf jaar vervangen worden en heb je excel-bladen nodig om dit allemaal op te volgen. En een IT-deskundige om al die toestellen tijdens die vijf jaar aan de praat te krijgen en te houden.

Niet alleen op administratief vlak verandert de wereld rondom Alba razendsnel. Ook het beleid van de overheid stelt ons voor voortdurende uitdagingen. Hoe daarmee in de concrete werking van elke dag wordt omgegaan, lees je uitgebreid in dit jaarverslag.

De diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling komen in 2008 op kruissnelheid en dat hebben we geweten. BAL kreeg nog nooit zoveel bemiddelingsdossiers vanuit het parket. Het was een heel jaar op de tippen lopen om de vraag te kunnen volgen. Gelukkig was de toestroom naar het Bemiddelingsburo iets minder overweldigend en dus was het mogelijk om een tijdelijke detachering te organiseren. Noem het een eerste heel concreet voordeel van de fusie: met een grotere groep kan je schommelingen in de werklust iets makkelijker opvangen.

We krijgen ook te horen dat de HCA-diensten vanaf 2011 een erkenning zullen krijgen. Fantastisch nieuws, omdat dit voor het eerst in de lange geschiedenis van Oikoten en Bas! voor een financiële basis zorgt. Minder prettig is dat de overheid tot 2011 zal wachten om de HCA-diensten een administratieve en managementsomkadering te geven. Ook het aantal begeleiders wordt bevroren, ongeacht de evolutie van het aantal dossiers. Voor ons - met een stijgende vraag naar bemiddeling en een bescheiden administratieve omkadering - is dit even op de tanden bijten. En helaas, geen gouden tanden.

Boog, onze dienst voor ouderstages, werkt in 2008 hard aan de begeleiding van ouders. We krijgen van deze ouders heel positieve reacties, wat stimuleert om door te zetten, ook al is er twijfel. Vanuit de overheid krijgen we immers meer dan eens het signaal dat het geloof in de ouderstages klein is. De parketmagistraten verwijzen te weinig door en dus - lijkt het wel - wordt de aftocht al stilletjes voorbereid. Het klopt dat de vooropgestelde aantallen niet gehaald worden, ook niet in Brussel en Leuven. Dat justitiële instanties tijd nodig hebben om nieuwe initiatieven toe te laten, is voor ons niet nieuw. Dezelfde ervaring hadden we jaren geleden met ontheming, herstelbemiddeling en herstelgericht groepsoverleg. Het vraagt overleggen, overtuigen, creatief zoeken en bijschaven om vooruit te geraken. Ooit hebben we die tijd gekregen - met het gekende resultaat. Vandaag staan efficiëntie en effectiviteit voorop en moeten nieuwe ideeën op heel korte termijn renderen. Wij hopen dat toch de moeite genomen wordt om ook eens naar de ouders te luisteren die een ouderstage gevolgd hebben. Ook al zijn ze met minder dan verwacht, toch hebben ze misschien een verhaal te vertellen dat aantoonde dat het de moeite waard is om verder te doen.

Onze time-outdienst Tool is in 2008 voorwerp van onderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd door het Steunpunt WVG in opdracht van de Vlaamse overheid. De resultaten zijn vers van de pers, een lijvig document boordevol interessante informatie. Vaststelling 1: het onderzoek is bijzonder kritisch voor de time-outprojecten. Vaststelling 2: Tool haalt een goede score. We zijn op 7 van de 8 indicatoren inzake kosteneffectiviteit dominant ten opzichte van de andere initiatieven. We dachten dat dit de overheid er kon van overtuigen om eindelijk een projectsubsidie te geven zodat ook Vlaams-Brabant en Brussel een volwaardige time-outdienst krijgt. Maar dat is vooralsnog te vroeg gejuicht.

Eén opvallende algemene conclusie uit het rapport wil ik toch even onder de aandacht brengen: *"Zoals reeds werd aangehaald hebben enkel de op de gedragstherapie en leertheorie gebaseerde methodieken en hulpverleningsvormen blijvende effecten op termijn. We vinden geen studies die aantonen dat interventies, gebaseerd op de systeemtheorie, de emancipatorische theorie en de contextuele benadering effectief werken. We kunnen dus stellen dat de interventies van de meeste time-outprojecten niet gebaseerd zijn op getoetste interventies"*. Maak ik een verkeerde inschatting als ik stel dat bovenstaande conclusie een zeer grote impact kan hebben op de jeugdhulpverlening in Vlaanderen, indien de overheid haar beleid vanuit deze conclusie zal sturen? Die kans is niet eens gering, vermits het onderzoek werd uitgevoerd door een interuniversitair consortium en dus - daar ga ik van uit - academisch gedragen is. Bovendien heeft dit consortium via een Beleidsplatform structureel overleg met de overheid.

Uit het nieuwe beleidsplan van de overheid - Perspectief! - blijkt overigens dat de overheid steeds meer belang zal hechten aan wetenschappelijk onderzoek om te komen tot resultaatgerichte, effectieve, evidence based hulpverlening. Zo loopt er momenteel ook een onderzoek naar de onthemende projecten. Dit onderzoek is in haar finale fase en eind april hopen we de resultaten te kennen. Over ontheming lees je in Perspectief! niets. Wel staat er dat bestaande projecten een duidelijk statuut moeten krijgen, via een verankering in de regelgeving of vertaald naar implementatie binnen bestaand aanbod. We hopen uiteraard dat het onderzoek voldoende basis zal geven om aan ontheming na 27 jaar zo'n "duidelijk statuut" te geven. De Minister die dat kan regelen, krijgt een knuffel! En nu maar hopen dat het geen man wordt. Gouden tanden is dan weer geen bezwaar.

Jo Jespers